

Huismus (*Passer domesticus*) tjlp om meer groen

De 'nationale mussenteldag' werd in 2002 in het leven geroepen om enerzijds na te gaan hoe het gesteld is met de huismus in Vlaanderen en om anderzijds na te gaan hoe de huismus in Vlaanderen evolueert. Onderzoek in andere Europese landen had immers de achteruitgang van deze ooit zo algemene vogelsoort aangetoond. Sinds 2002 wordt de Vlaamse bevolking door Vogelbescherming Vlaanderen dan ook opgeroepen om jaarlijks gedurende één dag in april het aantal tsjilpende huismusmannetjes te tellen om op die manier de toestand van de huismus in Vlaanderen in kaart te brengen. Na 10 jaar mussen tellen bleek dat de achteruitgang van de huismus ook in Vlaanderen een feit was, en dit in alle Vlaamse provincies. Daar waar er in 2002 gemiddeld 6-10 huismusmannetjes geteld werden per locatie, waren dit er in 2011 nog maar 1-5. Verschillende factoren liggen mogelijk aan de basis van deze daling. Er komen minder mussen voor in meer verstedelijkt gebied. Dit hangt samen met het feit dat er zich in verstedelijkt gebied minder akkers en graslanden bevinden, in de wijde omgeving, rond de tellocaties. Tenslotte worden er ook minder huismussen waargenomen op plekken waar er meer predatoren aanwezig zijn. Deze studie suggereert op het ogenblik dat de achteruitgang van de huismus in Vlaanderen te wijten is aan de alsmaar verder oprukkende verstedelijking en de vermindering van de hoeveelheid (natuurlijk) groen in Vlaanderen. Huismussen zijn uitermate sedentaire stadsvogels die gebonden zijn aan een bepaalde home range rond hun nestplaats. Tijdens het broedseizoen verplaatsen ze zich amper 100m van hun nestplaats en buiten het broedseizoen niet meer dan 500m. Jonge onafhankelijke huismussen hebben verbindend groen nodig om zich te verplaatsen naar andere locaties. Op die manier kunnen we de genetische diversiteit van de huismusgroepen optimaliseren en nieuwe groepen een kans geven.

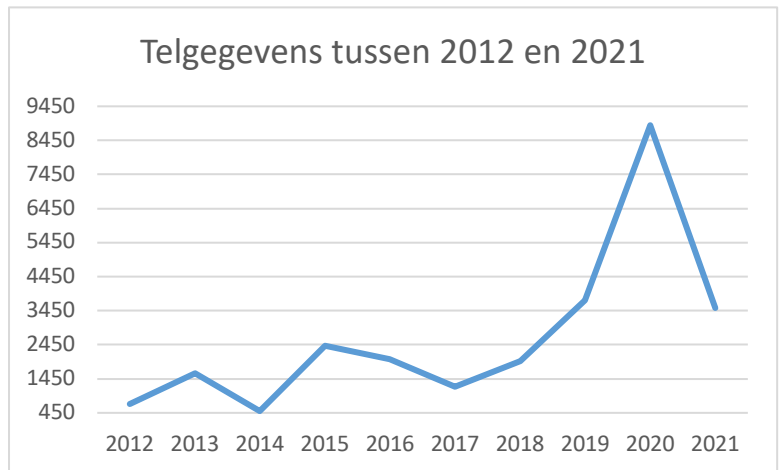
In 2022 valt het mussentelweekend op 9 en 10 April. Dat jaar vormt de afsluiter van een tweede tienjaren periode. Het project startte in 2002 en in 2011 verscheen een eerste dossier <https://hetgroenewaasland.be/sites/default/files/dossier%2010%20jaar%20mussentelweekend.pdf> en een eerste Internationaal artikel https://hetgroenewaasland.be/sites/default/files/JDL%20MEES%20MUS/mus/2015_Citizen_science_in_action_Evidence_for_long_term_regionwide_House_Sparrow_declines_in_Flanders_Belgium_%20De_Coster_G_et_al.pdf

Na 2022 willen we de gegevens opnieuw in detail analyseren en de twee periodes met elkaar vergelijken.

Mensen vragen zich soms af waarom wij dit elk jaar opnieuw organiseren. Een lange termijn onderzoek wordt doorgaans ondernomen om de evolutie van een bepaald onderzoekthema na te gaan. Ons mezenonderzoek in het Hutsepotbos in Zwijnaarde is daar een mooi voorbeeld van. In 1964 werden er, vanuit UGent 193 nestkasten opgehangen en jaarlijks wordt de broedpopulatie opgevolgd waarbij we telkens aandacht hebben voor: de eerste eidatum, het aantal gelegde eieren, het broedsucces en de conditie van de jongen en ouders. Dank zij de jaarlijkse opvolging van de broedpopulatie kunnen we nu, bijna 60 jaar later, nog steeds mooie conclusies trekken zoals het klimaateffect op de koolmeespopulatie en de afname van het aantal gelegde eieren en broedsucces door de achteruitgang van het voedselaanbod in bossen. In die zin zijn er in de loop der jaren reeds meerdere internationale artikels verschenen met als basis 'lange termijn' gegevens. Zonder lange termijn waarnemingen zou dit niet mogelijk zijn.

Hetzelfde geldt voor de mussenteldag: door regelmatig, elk jaar of om de paar jaar, deel te nemen aan de mussenteldag kunnen wij beschikken over waardevolle gegevens. Heel wat steden komen tot de vaststelling dat er wel degelijk meer groen in hun stad moet komen. In die zin is het belangrijk dat we zeker nog een aantal jaren verder gaan met de mussenteldag om eventuele positieve ontwikkelingen op te volgen. Vooral huismussen hebben verbindend groen nodig (kruidige planten, hagen, dichte struiken). In een stedelijke omgeving kan ook muurgroen een belangrijke rol spelen maar muurgroen alleen is zeker niet voldoende

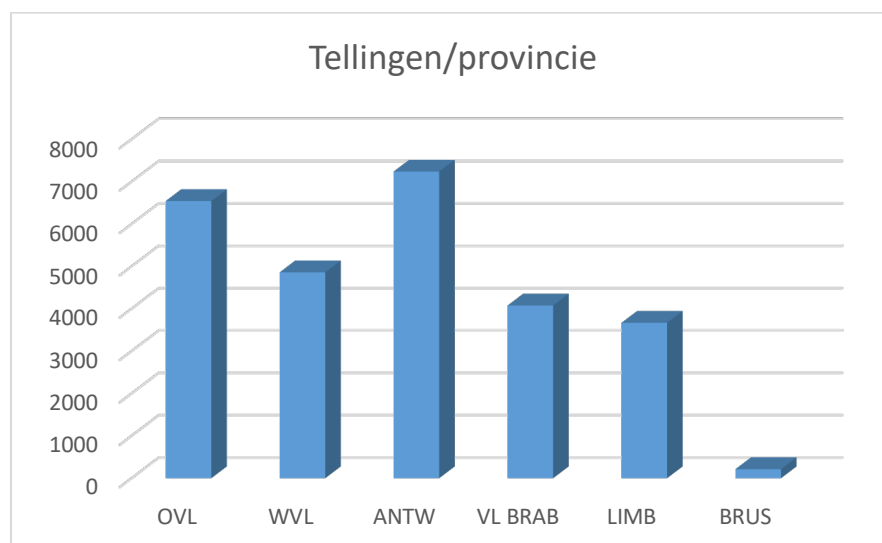
<https://hetgroenewaasland.be/groeneoasen>

Figuur 1 Het aantal telgegevens tussen 2012 en 2021

Eerst verwijderen we alle dubbele gegevens; jaarlijks zitten er toch 10 tot 15% dubbele waarnemingen in ons bestand. Sommige deelnemers slagen er zelfs in om identieke waarnemingen tot 5 keer in te voeren. Ook niet bruikbare gegevens, zoals ontbreken van adres of telling worden verwijderd. Daarna kunnen we het aantal telgegevens in kaart brengen (Fig. 1). Daarbij zien we een sterke variatie. Vooral 2020, het lockdown jaar, schiet er uit (8895 gegevens). Daartegenover staat dan dat er in 2014 uitermate weinig geteld werd (502 gegevens). Toch zien we een duidelijke toename van het aantal tellers tussen 2018 en 2021. Omdat dus de laatste jaren opvallend meer mensen hun telgegevens bezorgd hebben is het belangrijk dat zij in 2022 dit zeker nog eens doen. Een eenmalige telling is een momentopname. Beschikken we over meerdere tellingen dan kunnen we veranderingen in de loop van de tijd beter analyseren.

Kijken we naar de tellingen per provincie (Fig.2) dan zien we dat Antwerpen en Oost-Vlaanderen resp. 27 en 26% van de tellingen vertegenwoordigen, West-Vlaanderen 18%, Vlaams Brabant en Limburg resp. 15 en 14%. Voor Brussel is dit nog maar 1%.

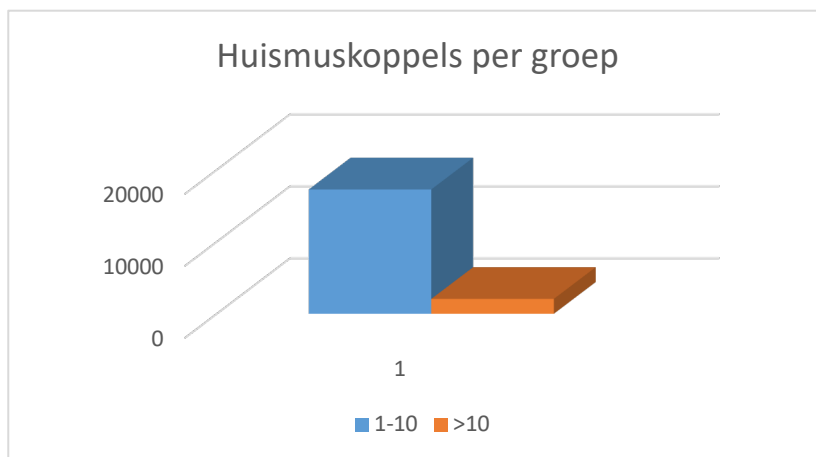

Figuur 2 Telgegevens, tussen 2012 en 2021, in de verschillende Provincies

De Huismus is een typische groepsbroeder en met de Nationale mussenteldag tijdens het broedseizoen willen we enerzijds een idee krijgen over de **groeps grootte** van de Huismus in Vlaanderen. Anderzijds bekijken hoe deze groeps grootte zich voordoet in verschillende Vlaamse biotopen: **Stedelijk, voorstedelijk en landelijk**. Tenslotte bekijken we ook of zich **in de loop van de tijd veranderingen** voordoen. In 2022 beschikken we over ruim 20 jaar huismusgegevens.

De huismus is een typische groepsbroeder waarbij de groeps grootte zeer belangrijk is voor de overleving van de groep. Wijlen mussenspecialist Dennis Summers-Smith zei me meermaals dat elke groep die bestaat uit minder dan 10 huismuskoppels gedoemd is om op termijn te verdwijnen.

Reeds in 2011 stelden we vast dat waar er in 2002 nog gemiddeld 6-10 huismusmannetjes geteld werden per locatie, dit er in 2011 nog maar 1-5 waren. In die zin geeft Fig. 3 een beeld van huismusgroepen die minder dan 10 huismuskoppels tellen en groepen die meer dan 10 huismuskoppels tellen in Vlaanderen. Het is duidelijk dat nu 89% van de huismusgroepen minder dan 10 huismuskoppels telt.

Figuur 3 Het aantal huismuskoppels ≤ 10 versus het aantal huismuskoppels > 10

Er moet dus dringend meer groen in onze steden komen en dan vooral verbindend groen zoals dichte hagen en dichte struiken waar langs jonge mussen zich na het broedseizoen kunnen verplaatsen en op een optimale locatie nieuwe groepen kunnen vormen of zich kunnen aansluiten bij andere groepen. Enkel op die manier krijgen we genetisch gezonde huismusgroepen.